

УДК 355.359

В. В. Лемешко

РЕКОМЕНДАЦІЇ НАЧАЛЬНИКУ ОРГАНУ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ ЩОДО ПЛАНУВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИКОРДОННОГО ПІДРОЗДІЛУ ШВИДКОГО РЕАГУВАННЯ ПІД ЧАС ЗАГОСТРЕННЯ ВОЄННО-ПОЛІТИЧНОЇ ОБСТАНОВКИ

Подано рекомендації начальнику органу охорони державного кордону щодо організації оперативно-службової (службово-бойової) діяльності прикордонного підрозділу швидкого реагування під час загострення воєнно-політичної обстановки, розроблення та оформлення оперативно-службових (службово-бойових) документів.

Ключові слова: національна безпека, прикордонна безпека, захист (прикриття) державного кордону, прикордонний підрозділ швидкого реагування, бойове застосування, службово-бойова діяльність, бойові дії.

Постановка проблеми. Як переконує досвід війн і локальних конфліктів, прикриття державного кордону (ДК) завжди було важливим завданням держави у справі збереження своєї територіальної цілісності та незалежності. Прикриття державного кордону розглядається як система заходів і дій, що мають проводитися командуванням Збройних Сил (ЗС) України сумісно з Державною прикордонною службою України (ДПСУ), Національною гвардією України (НГУ) та іншими силовими структурами з метою відбиття (ослаблення) ударів потенційного противника, створення сприятливих умов для завершення відмобілізування, оперативного розгортання військ і ведення ними перших оборонних операцій, а також для припинення проникнення через державний кордон агентури, диверсійно-розвідувальних груп та інших спеціальних сил противника у мирний час, у загрозований період і з початком воєнних дій.

Варто зауважити, що робота з організації прикриття державного кордону повинна розпочинатися у мирний час, однак у цей період дуже важко передбачити всі деталі планування, тому що питання прикриття ДК потребуватимуть систематичного уточнення та деталізації обстановки, в якій необхідно буде приймати рішення на застосування сил і засобів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми і на які спирається автор, свідчить, що

© В. В. Лемешко, 2017

питання визначення переліку завдань, які повинні виконувати прикордонні підрозділи швидкого реагування (ППШР), їх організаційно-штатної структури, порядку використання сил і засобів, на сьогодні в керівних документах ДПСУ розкрито не в повному обсязі, що, у свою чергу, спонукає до опрацювання науково-методичних розробок щодо обґрунтування необхідності створення і застосування ППШР.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Найвний науково-методичний апарат [1, 2, 3] та багато інших, безумовно, враховують загрози, форми та способи виконання поставлених завдань відповідними підрозділами, розраховані організаційно-штатні структури та надані рекомендації із застосування цих підрозділів для реалізації завдань за відсутності ведення гібридної війни.

Наукові результати зазначених досліджень не містять моделей, методик та рекомендацій, які були б адаптовані до умов сьогодення.

Мета статті – висвітлення рекомендацій начальнику органу охорони державного кордону (ООДК) щодо управління оперативно-службовою (службово-бойовою) діяльністю [ОС(СБ)Д], а саме планування застосування ППШР під час загострення воєнно-політичної обстановки.

Виклад основного матеріалу. Роботу начальника ООДК умовно можна поділити на три етапи:

В. В. Лемешко. Рекомендації начальнику органу охорони державного кордону щодо планування застосування прикордонного підрозділу швидкого реагування під час загострення воєнно-політичної обстановки

перший – організація завчасної підготовки прикриття ДК у мирний час;

другий – уточнення питань організації прикриття ДК у загрозливий період;

третій – деталізація та формування рішення на дії щодо прикриття ДК (на бойові дії) з початком безпосередньої підготовки противника до вторгнення.

Урешті-решт, щоб уникнути зазначеної поетапності в роботі начальника ООДК, особливо у разі різкого загострення воєнно-політичної обстановки, коли часу не вистачатиме на вирішення організаційних питань, пропонується основну частину роботи проводити у мирний час, тобто на першому етапі.

Планування ОС(СБ)Д – це деталізація прийнятого рішення, яка полягає у розробленні й оформленні відповідних документів штабом ООДК на підставі рішення начальника ООДК та проведенні відповідних розрахунків з метою досягнення своєчасності виконання завдань на тому чи іншому напрямку дій [4].

Метою планування є визначення послідовності та способів виконання завдань, які поставлені ООДК щодо прикриття ДК, встановлення порядку взаємодії між своїми підрозділами та частинами, підрозділами інших державних силових структур (НГУ, ЗС України), організації всебічного забезпечення ОС(СБ)Д та управління підрозділами під час прикриття ДК і відбиття збройного вторгнення військового угруповання противника.

У процесі планування ОС(СБ)Д штабом прикордонного загону (прикз) повинен розроблятися:

– план застосування штатних, приданих і підтримуючих частин і підрозділів під час прикриття ДК та відбиття збройного вторгнення;

– наказ (бойовий наказ) або розпорядження (бойове розпорядження);

– план основних заходів щодо забезпечення виконання рішення начальника ООДК на прикриття ДК;

– планова таблиця взаємодії між підпорядкованими підрозділами;

– плани взаємодії з підрозділами, частинами НГУ, СБУ, ЗС України та інші необхідні за обстановкою документи.

Важливу роль у плануванні ОС(СБ)Д відіграє прогнозування майбутніх дій у різних варіантах розвитку обстановки. Маються на

увазі варіанти дій в умовах підвищення напруженості обстановки або на початковому етапі розгортання повномасштабної агресії з боку сусідньої держави (групи держав). Результатом прогнозування обстановки на кордоні має бути модель майбутніх дій наших частин і підрозділів у тих чи інших умовах.

План застосування штатних, приданих і підтримуючих частин і підрозділів під час прикриття ДК та відбиття збройного вторгнення розробляється на карті із пояснювальною запискою з усіма реквізитами, що передбачаються для бойових графічних документів. Як правило, він включає:

– лінію проходження ДК на ділянці відповідальності ООДК з відображенням ділянок прикордонних підрозділів [відділів прикордонної служби (впс), пунктів пропуску через ДК (контрольних пунктів в'їзду-виїзду)], що входять до складу прикз, а також ділянок відповідальності сусідніх впс як з правого, так і з лівого флангів;

– пункти дислокації прикз, ППШР, підпорядкованих впс, частин, підрозділів НГУ, з'єднань, частин ЗС України, підрозділів СБУ;

– маршрути висування ППШР на загрозливі напрямки;

– елементи інженерного обладнання ділянок відповідальності впс і ППШР;

– розрахунки висування ППШР на загрозливі напрямки;

– точки зміни напрямків руху ППШР відповідно до плану маскування;

– точки, час зустрічі ППШР провідниками від впс на ділянках відповідальності, де планується застосування ППШР;

– райони оборони ППШР під час прикриття ДК на кожній ділянці (секторі) відповідальності підпорядкованих впс, на яких передбачається застосування цього підрозділу, і час їх зайняття;

– час готовності ППШР до дій у районах оперативного (бойового) призначення;

– район зосередження при виході ППШР за визначеним ступенем бойової готовності, час зосередження у ньому, елементи бойової охорони району зосередження;

– обсяги інженерних робіт з дообладнання опорних пунктів підрозділів ППШР у районах їх оперативного (бойового) призначення;

– елементи інфраструктури прикордонної смуги, які використовуються прикордонними

підрозділами у період ускладнення обстановки;

– елементи та завдання бойового, матеріально-технічного забезпечення, що виділяються від ООДК.

До зазначеного плану розробляється пояснювальна записка, яка може складатися з таких розділів:

1. Висновки стосовно можливого характеру дій потенційного противника при нарощуванні напруженості на ДК на початковій стадії розгортання повномасштабної агресії.

2. Заходи щодо прикриття ДК у загрозливий період.

3. Порядок приведення ППШР у готовність до дій за оперативним (бойовим) призначенням.

4. Мета і замисел дій щодо прикриття ДК.

5. Розподіл сил і засобів за елементами оперативної побудови (бойового порядку) під час прикриття ДК.

6. Норми витрати моторесурсів.

7. Основні питання організації управління, зв'язку, взаємодії та всебічного забезпечення.

Під час організації прикриття ДК із застосуванням ППШР управління діями підрозділів організується з командного пункту (КП) прикз, що розгортається у пункті постійної дислокації та, як правило, виводиться на польову базу ЗКП (передовий пункт управління). У підрозділах, що задіяні в операції з прикриття ДК, розгортаються командно-спостережні пункти (К-СП) у місцях, звідки добре спостерігаються дії підрозділів, особливо тих, що діють на напрямку зосередження основних зусиль.

Частини та підрозділи НГУ, ЗС України, що задіяні в операції з прикриття ДК, розгортають пункти управління за повною схемою (КП, ЗКП, ПКП, ТПУ) для підрозділів (К-СП, СП).

Зв'язок під час організації та проведення заходів щодо прикриття ДК розгортається за повною схемою з дублюванням основних напрямків, тобто з підрозділами, що виконують головне завдання або діють на напрямку зосередження основних зусиль.

Організація взаємодії здійснюється за завданнями, напрямками, рубежами та часом і поділяється на кілька етапів: висування в район оперативного (бойового) призначення ППШР, частин і підрозділів прикриття ДК від НГУ, ЗС України; зайняття районів (рубежів) для прикриття ДК; відбиття збройного вторгнення підрозділів збройних сил противника; відновлення положення по лінії

ДК, блокування (ліквідація), захоплення малочисельних груп противника після відбиття його вторгнення на нашу територію; проведення оперативно-розшукових заходів щодо виявлення пособників, зрадників серед місцевого населення та місцевих силових структур, проведення фільтраційних заходів та ін.

Усебічне забезпечення прикриття ДК організується за етапами проведення заходів щодо його здійснення. У цьому розділі повинні відображатися:

– порядок поповнення витрачених і втрачених матеріальних ресурсів підрозділів, що задіяні у прикритті ДК, із зазначенням місця і часу поповнення матеріально-технічних засобів підрозділів;

– порядок евакуації хворих і поранених, надання їм медичної допомоги, порядок подальшої евакуації важко поранених і хворих у військові та цивільні медичні заклади, порядок евакуації повітрям, час і місце прибуття вертольотів для вивезення тяжкопоранених;

– порядок (час і райони розгортання пересувних пунктів боєпостачання) поповнення підрозділів боєприпасами (зразками зброї, що вийшла з ладу);

– порядок (час і район розгортання пунктів заправлення, черговість) дозаправки техніки підрозділів охорони ДК, що були задіяні в прикритті державного кордону.

Пояснювальну записку підписує начальник штабу прикз.

Планова таблиця взаємодії (ПТВ) – службово-бойовий документ, який розробляється графічно або текстуально штабом прикз на підставі рішення начальника прикз на прикриття ДК у межах ділянки відповідальності з метою відбиття можливого збройного вторгнення за участі підлеглих підрозділів і частин, підрозділів інших державних силових структур, що відповідно до планів бойового застосування залучаються для прикриття ДК. Особливістю розроблення ПТВ під час прикриття ДК є те, що цей документ повинен складатися з двох частин: перша частина охоплює процес висування частин (підрозділів) у райони оперативного (бойового) призначення, зайняття позицій для прикриття ДК відповідно до плану оперативного розгортання військ (сил); друга – стосується погодження порядку дій військ, що задіяні для прикриття ДК та відбиття збройного вторгнення військових формувань

потенційного противника, і розробляється за етапами бойових дій (ведення оборонного бою).

У плановій таблиці взаємодії можуть бути відображені:

– основні завдання прикз щодо прикриття ДК з метою недопущення збройного вторгнення з боку суміжної держави (групи держав), послідовність їх виконання;

– імовірний характер дій потенційного противника;

– порядок дій підпорядкованих, доданих і взаємодіючих частин і підрозділів інших державних силових структур за виконанням завдань, напрямками, місцем і часом;

– організація зв'язку взаємодії та взаємної передачі інформації;

– організація оповіщення, взаємного впізнання та цілевказання [5].

Для управління діями підлеглих підрозділів штабом прикз розробляється наказ або розпорядження (бойовий наказ, бойове розпорядження) для початку дій за тим чи іншим планом, у тій чи іншій обстановці.

Наказ (розпорядження) на проведення дій щодо прикриття ДК викладається у такій послідовності:

у першому пункті – короткі висновки з оцінювання можливого характеру дій потенційного противника, диверсійно-розвідувальних груп, незаконних збройних формувань як із суміжної території, так і тих, що діють на нашій території;

у другому пункті – завдання органу охорони ДК та завдання сусідів;

у третьому пункті – замисел дій щодо прикриття ДК та відбиття вторгнення військових формувань із суміжної території, локалізації та припинення дій незаконних збройних формувань у прикордонній смузі та у контрольованому прикордонному районі;

у четвертому пункті – (після слова НАКАЗУЮ) викладають завдання прикордонним підрозділам, які залучаються і взаємодіють під час прикриття ДК, з відбиття вторгнення на нашу територію збройних формувань з території суміжної держави;

у п'ятому пункті – місця і час розгортання пунктів управління, напрямки їх переміщення, час готовності підрозділів до виконання поставлених завдань.

Пакети для ППШР, кожен за своїм сигналом, мають бути розроблені для кожного

загрозливого напрямку в межах ділянки відповідальності прикз із вкладеними у них розпорядженнями.

Висновок

Планування оперативно-службових (службово-бойових) дій полягає у ретельній розробці необхідних документів, які доповнюють, деталізують рішення начальника прикордонного загону на прикриття ДК із застосуванням ППШР у взаємодії з частинами та підрозділами інших державних силових структур в умовах загострення воєнно-політичної обстановки та на початковій стадії військової агресії з боку суміжної держави (групи держав). Такі документи, як рішення начальника прикз на прикриття ДК, план прикриття ДК, планова таблиця взаємодії, за необхідності план маскування, плани бойового забезпечення, план матеріально-технічного забезпечення, робочі карти підлеглих тощо, є документами суворої звітності з визначеним терміном зберігання. Ці документи можуть стати виправдувальними або обвинувальними речовими доказами у випадку судового розгляду при прокурорському поданні даних перевірки результатів оперативно-службових (службово-бойових) дій прикордонних підрозділів прикордонного загону під час прикриття державного кордону, відбиття збройного вторгнення військових формувань з території сусідньої держави (групи держав), особливо у випадках великих невинуваних втрат особового складу, озброєння, бойової техніки під час припинення конфлікту.

З урахуванням зазначеного подальші дослідження доцільно спрямувати на конкретизацію розроблення графічних документів, рекомендацій з організації управління, розвідки та тактичного маскування під час дій ППШР, рекомендацій із застосування ППШР у разі загострення воєнно-політичної обстановки.

Список використаних джерел

1. Алексеенко, Б. Н. Оперативно-боевое применение объединений и соединений пограничных войск во фронтовой оборонительной операции начального периода войны [Текст] : дис. ... д-ра воен. наук :

20.01.03 / Борис Николаевич Алексеенко. – Хмельницький, 1996. – 300 с.

2. Городнов, В. П. Основные требования к моделям служебно-боевых действий по охране государственной границы / В. П. Городнов, С. О. Дмитров, Ю. С. Паламарчук // Збірник наукових праць / гол. ред. В. О. Балашов. – Хмельницький : Нац. акад. ДПСУ, 2003. – № 25. – Ч. II. – С. 76 – 81

3. Голінко, В. В. Охрана державного кордону прикордонним загonom (загоном прикордонного контролю) при загостренні воєнно-політичної обстановки (у загрозливий період) [Текст] : навч. посіб. / В. В. Голінко. – Хмельницький : АПВУ, 1998. – 51 с.

4. Планування службово-бойової діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

/dorder.academic.ru/828/Планирование_служебно-боевых_действий. – Назва з екрана.

5. Плановая таблица взаимодействия [Электронный ресурс]. – Режим доступа : // <https://yandex.ua/search/>. – Загл. с экрана.

Стаття надійшла до редакції 09.06.2017 р.

Рецензент – доктор військових наук, доцент Д. А. Купрієнко, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, Хмельницький, Україна

УДК 355.359

В. В. Лемешко

**РЕКОМЕНДАЦИИ НАЧАЛЬНИКУ ОРГАНА ОХРАНЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ГРАНИЦЫ
ОТНОСИТЕЛЬНО ПЛАНИРОВАНИЯ ПРИМЕНЕНИЯ ПОГРАНИЧНОГО
ПОДРАЗДЕЛЕНИЯ БЫСТРОГО РЕАГИРОВАНИЯ ВО ВРЕМЯ ОБОСТРЕНИЯ
ВОЕННО-ПОЛИТИЧЕСКОЙ ОБСТАНОВКИ**

Представлены рекомендации начальнику органа охраны государственной границы относительно организации оперативно-служебной (служебно-боевой) деятельности пограничного подразделения быстрого реагирования во время обострения военно-политической обстановки, разработки и оформления оперативно-служебных (служебно-боевых) документов.

Ключевые слова: национальная безопасность, пограничная безопасность, защита (прикрытие) государственной границы, пограничное подразделение быстрого реагирования, боевое применение, служебно-боевая деятельность, боевые действия.

UDC 355.359

V. V. Lemeshko

**RECOMMENDATIONS TO BORDER PROTECTION UNIT'S HEAD ON PLANNING OF
BORDER UNITS OF RAPID RESPONSE USAGE DURING THE ESCALATION OF WAR
AND POLITICAL SITUATION**

The article deals with recommendations to border protection unit's head on organization of operative and service (service and combat) activity of the border unit of rapid response during the escalation of war and political situation, development and execution of operative and service (service and combat) documents.

Keywords: national security, border security, protection (cover) of the State border, border unit of rapid response, combat usage, service and combat activity, combat operations.

Лемешко Володимир Васильович – старший викладач кафедри оперативного мистецтва Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького